

گلوگاه‌های فساد در دستگاه‌های اجرایی استان همدان و

اقدامات انجام شده برای مقابله با آن

اداره کل بازرسی استان همدان*

چکیده

در اجرای حکم شماره ۷۲۱۴ مورخ ۸۹/۱/۲۳ با موضوع بازرسی نظارتی عوامل و گلوگاه‌های فساد در دستگاه‌های اجرایی استان همدان، برخی از عوامل و زمینه‌های ناکارآمدی و فساد شناسایی شد که گزارش آن به مراجع صالحه ارسال گردید. مقاله حاضر تلخیصی از گزارش بازرسی مذکور می‌باشد که در پی شناسایی و معرفی مهم‌ترین گرده‌های فسادخیز و نیز اقدامات انجام شده در زمینه مبارزه با آن در دستگاه‌های اجرایی استان همدان می‌باشد.

هدف از ارائه این مقاله، در درجه اول، با توجه به اعلام و اتخاذ راهبرد "هدیه به دولت" از سوی سازمان در سال جاری، بازنمایی و شناساندن نقاط ضعف و کاستی‌های برخی دستگاه‌های اجرایی به خودشان و در درجه بعد، اشاعه یک نگاه کلان و راهبردی در خصوص نظارت و بازرسی و گذار از بازرسی موردی و خرد به نظارت کلان، جامع و راهبردی است.

واژگان کلیدی: استان همدان؛ دستگاه‌های اجرایی؛ فساد؛ مبارزه با فساد

* در اجرای حکم شماره ۷۲۱۴ مورخ ۸۹/۱/۲۳ با موضوع بازرسی نظارتی عوامل و گلوگاه‌های فساد در دستگاه‌های اجرایی استان همدان ضمن انجام مکاتبات لازم و استقرار در تعدادی از ادارات استان، عوامل و گلوگاه‌های مذکور شناسایی شده که نتایج آن ارائه می‌گردد.

مقدمه

در زمینه علل و ریشه‌های فساد تاکنون مباحث زیادی صورت گرفته و این علل از سوی محققین تحت عناوین مختلف مورد بسته بندی قرار گرفته است یکی از مهم‌ترین این علل وضعیت ساختاری و نهادی در داخل دستگاه‌های مربوطه می‌باشد به نحوی که امکان انحراف در آن سیستم وجود دارد اصل حاکمیت عدالت، رعایت موازین الهی، توسعه و... راهکارهای برون رفت از معضلات تلقی می‌شوند شاخصه‌های توسعه در جریان پیشرفته رابطه مستقیمی با مبارزه فساد مالی دارند لذا دولت‌های توسعه مدار در جهان پیشرفته باید برای رهایی از وابستگی بحران اشتغال و تولید امر سرمایه گذاری را تشویق و امنیت را تضمین نمایند که این امر جز با فراهم کردن بستر و مناسبات لازم و اصول حاکمیت عدالت و رعایت موازین شرعی امکان پذیر نمی‌باشد در طی دو دهه اخیر موضوع فساد مالی و اشکال آن دغدغه‌های اصلی پیدایش (حکومت و دولت) وجود داشته و نوشته‌های تاریخی نیز موید این موضوع می‌باشد که اینک امام علی (ع) در فرازی از نامه خطاب به مالک اشتر توصیه‌های متعددی پیرامون نظارت بر عملکرد کارگزاران حکومتی دارد که با کمی تأمل و تدقیق می‌توان ریشه‌های مبارزه با فساد را در آن فرازها یافت.

از آنجایی که وظایف و رسالت‌های هر دستگاه متناسب با فلسفه و ماهیت کار هر سازمان منطبق بر قوانین موجود متفاوت می‌باشد لذا با در نظر گرفتن این موضوع برای شناسایی آسیب‌ها و تهدیدات و گلوگاه‌های فساد در هر دستگاه می‌بایست تلاش گردد تا راهکار موافق با آن آسیب در دستگاه در نظر گرفته شود.

۱. اداره کل حمل و نقل و پایانه‌های استان همدان

مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد عبارتند از: ۱- انجام معاملات متوسط و بزرگ و رعایت تشریفات قانونی آن‌ها و تنظیم اسناد مالی ۲- تاسیس صدور و تمدید پروانه فعالیت شرکت‌های حمل و نقل داخلی کالا و مسافر و نظارت بر عملکرد آن‌ها ۳- صدور موافقت اصولی احداث و پروانه بهره‌برداری مجتمع‌های خدماتی بین راهی ۴- صدور و تمدید موافقت اصولی و پروانه فعالیت مراکز

معاینه فنی خودروهای سنگین و نظارت بر عملکرد آن‌ها ۵- صدور برگ ترخیص وسایل نقلیه حاوی بار اضافه بر ظرفیت ۶- انعقاد قراردادهای اجاره تابلوهای بهره برداری از پارکینگ پایانه کالا همدان و جایگاه‌های عرضه CNG. ۷- صدور تمدید کارت هوشمند رانندگان بخش حمل و نقل عمومی جاده‌های کالا و مسافر که در صورتی که بر موارد فوق نظارت صحیح اعمال نگردد، به دلیل مستعد بودن آن‌ها احتمال بروز فساد وجود خواهد داشت. از جمله دلایل مهم و زمینه ساز فساد در این دستگاه‌ها عدم اجرای کامل نظام شایسته سالاری در دستگاه‌های اداری کشور، عدم شفافیت اداری در دستگاه‌های اجرایی خصوصاً در زمینه اطلاع رسانی به ارباب رجوع در خصوص مراحل انجام کارها و قوانین و مقررات و وجود حجم قابل توجهی از مقررات ناسخ و منسوخ ارتباط مستقیم ارباب رجوع و کارمندان و پایین بودن سطح تحصیلات و اطلاعات مراجعین می‌باشد.

در این دستگاه به سه طریق اقدام به جلوگیری از فساد شده که عبارتند از:

- تشویق و ترغیب مدیران به استفاده از کارمندان مؤمن و متعهد در پست‌های کلیدی و حساس
- ترغیب ادارات به اطلاع رسانی صحیح به ارباب رجوع در زمینه مقررات و ضوابط و...
- پیگیری شکایات و گزارش‌های ارائه شده مربوط به ارباب رجوع

۲. اداره کل پست استان همدان

در این اداره کل در طی سال‌های گذشته در هر چهار عمل اصلی یعنی قبول تجزیه، رهسپاری و توزیع برخی تخلفات صورت گرفته است که عمده آن‌ها عبارتند از سرقت، اختلاس، ریزش، درآمد، جابه‌جایی کالای قاچاق، سی‌دی‌های غیر اخلاقی، مواد منفجره، شب نامه که این تخلفات از طریق بررسی عملیات پستی، گزارش‌های نیروی انسانی شاغل در بخش‌های مختلف، گزارش‌های مردمی و شکایات رسیده، شناسایی شده‌اند

در طی سال‌های گذشته از افرادی که دچار تخلف شده‌اند در ابتدا تعهد کتبی گرفته شده و در صورت تکرار تخلف به هیأت تخلفات و مراجع قضائی معرفی شده‌اند و در حال حاضر انجام بازدیدهای دوره‌ای از ادارات و واحدها و الزام بازدید توسط روسای ادارات از واحدهای تابعه خود و

ارسال گزارش به بازرسی الزامی می‌باشد از آنجا که گزارش عملیات پستی به خوبی تعریف شده با عدم رعایت یکی از مقررات و بروز مشکل، آسیب به وجود آمده سریعاً آشکار می‌شود.

۳. شرکت مخابرات استان همدان

از مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود.

- به طور کلی طراحان و تعیین کنندگان مشخصات فنی قراردادهای خرید و اجرا می‌توانند خرید و یا اجرای پروژه را طوری تعیین نمایند که شامل شرکت و یا پیمانکاران محدودی شود، بدون اینکه نیاز به چنین امری باشد.
- ناظرین پروژه‌ها در زمان اجرا از لحاظ نوع لوازم مصرفی و زمان اجرا و کیفیت اجرا و صدور صورت وضعیت امکان سوء استفاده از موقعیت خود را دارند .
- عدم آگاهی مدیران ارشد از مباحث فنی فرصت لازم را جهت سوء استفاده فراهم می‌آورد.
- سوء استفاده در نحوه پرداخت صورت وضعیت پیمانکاران به نحوی که صورت وضعیت تعدادی از پیمانکاران به سرعت بررسی و پرداخت می‌شود و در مواردی این امر با تأخیر صورت می‌گیرد.
- نا دیده گرفته شدن قوانین از سوی کارکنان با هدف تامین خواسته‌های شخصی.

در طی سال‌های اخیر دغدغه اصلی هیأت مدیره شرکت مخابرات استان همدان قراردادن موانعی بوده است که بتواند عوامل آسیب در شرکت را کنترل نمایند، اما این امر به صورت کامل محقق نشده است. مهم‌ترین تخلفاتی که این شرکت در سال‌های گذشته با آن روبرو بوده است عبارتند از: پرونده شکایت یکی از پیمانکاران در مراجع قضایی از این شرکت که سهل‌انگاری کارکنان شرکت موجب گردید در نهایت شرکت محکوم به پرداخت جریمه شود. ۲- پرونده سرقت کابل‌های فرسوده ۳- قرارداد خرید تجهیزات ADSL به مبلغ دو میلیارد و چهارصد هزار تومان که جهت جلوگیری از تخلف احتمالی دو تن از کارشناسان شرکت با تشخیص مدیر عامل شرکت به

عنوان ارزیاب شرکت کننده در مناقصه انتخاب شده‌اند که این موضوع از بروز تخلف احتمالی جلوگیری نموده است. (صفحه‌های شماره ۱۳ الی ۱۷ پرونده)

۴. شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی استان همدان

مهم‌ترین گلوگاه فساد شرکت مذکور، عرضه خارج از شبکه سوخت می‌باشد که از زمان تصویب دستورالعمل مبارزه با قاچاق کالا و ارز، جابه‌جایی و عرضه خارج از شبکه فرآورده‌های نفتی با توجه به آمار شکایات به میزان قابل توجهی کاهش یافته است.

در این شرکت در طی سال‌های گذشته جایگاه جوکار به جهت استفاده غیر مجاز از کارت سوخت تحویلی بنزین جایگاه و همچنین توزیع خارج از شبکه نفت گاز و انتقال آن به استان‌های همجوار مورد پیگرد قانونی قرار گرفته است و همچنین شبکه‌ای از توزیع کنندگان غیر مجاز نفت کوره توسط اداره اطلاعات شناسایی و به مقامات قضایی معرفی گردیدند.

در مجموع شرکت مذکور در جهت مبارزه با آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد در طی سال‌های گذشته اقدام به انجام موارد زیر نموده است: ۱- راه اندازی سامانه درخواست فرآورده‌های نفتی از طریق سایت تجارت آسان و ثبت درخواست‌های سوخت از این طریق که قابلیت کنترل بیشتری بر عرضه سوخت از طریق مدیریت‌ها زیر ربط دارد. ۲- راه اندازی سامانه هوشمند سوخت در جایگاه‌ها که کنترل عرضه بنزین و نفت گاز بخش حمل و نقل را فراهم می‌آورد ۳- افزایش بازدیدها و کنترل‌ها بر مراکز مصرف کننده سوخت توسط واحدهای مختلف نظارتی این شرکت.

۵. شرکت گاز استان همدان

از جمله گلوگاه‌های فساد در این دستگاه امور قراردادهای، اجرای طرح‌ها، واحد خرید، مشترکین و حسابداری فروش می‌باشد که در طی چند سال گذشته هیچ‌گونه تخلفی در این بخش‌ها صورت نگرفته است و در چندین مورد نیز که تخلفاتی صورت گرفته برخورد‌های مناسبی شده است. مهم‌ترین دلیل برای عامل ایجاد گلوگاه‌های فساد، عدم انتخاب صحیح نفرات جهت تصدی

مسئولیت‌های کلیدی، عدم آشنایی مسئولین ارشد سازمان‌ها با فرآیند کار، عدم نظارت و بازدیدهای مستمر می‌باشد.

این شرکت با همکاری و هماهنگی مسئولین ذی‌ربط نقاط آسیب‌پذیر و گلوگاه‌های فساد را شناسایی و مهار نموده‌اند مهم‌ترین تخلفاتی که در این شرکت وجود داشته در زمینه اعتیاد و موارد اخلاقی تعدادی از نفرات و همچنین ارتباط مشکوک بعضی از ناظرین رسمی و مشاوره‌ای و اخذ وجه توسط بعضی از امدادگران از مشترکین بوده که در ابتدا سعی بر اصلاح بوده که تا حدودی این روش نتیجه داده و در بعضی از موارد نیز نهایتاً به اخراج و یا بازنشستگی پیش از موعد تعدادی از پرسنل انجامیده است.

۶. شرکت توزیع نیروی برق استان همدان

مهم‌ترین گلوگاه‌های بالقوه فساد شناسایی شده در این دستگاه عبارتند از: ۱- در یافت رشوه توسط کارکنان جهت تسریع در انجام کار، درخواست انشعاب و احداث شبکه بدون مجوز شرکت ۲- سرقت اموال و خروج بدون مجوز کالا، اسناد و مدارک دارای طبقه بندی و فاقد طبقه بندی. ۳- بهره‌گیری از موقعیت کاری، استفاده شخصی کارکنان از اموال و استفاده از خانه‌های سازمانی. ۴- نظارت ضعیف ناظرین بر پروژه‌ها. ۵- سوء استفاده قسمت حسابداری در انجام با تأخیر و یا سریع صورت حساب پیمانکاران ۶- دست‌کاری کنتورها توسط مشترکین و.....

در این شرکت سرقت از تجهیزات برق داخل محیط‌های عمومی توسط افراد ناشناس و در چندین مورد تخلف کارکنان در این خصوص از عمده تخلفات انجام گرفته در این شرکت می‌باشد و تشکیل کمیته پیشگیری و مبارزه با رشوه و فساد اداری، برخورد قانونی با پرسنل خاطی و اطلاع رسانی در خصوص مصادیق رشوه و قوانین مربوطه به آن، جهت همکاران از طریق نشریه داخلی از مهم‌ترین اقدامات انجام شده مبارزه با عوامل و گلوگاه‌های فساد در شرکت بوده است.

۷. اداره کل امور مالیاتی استان همدان

مهم‌ترین عوامل و گلوگاه‌های بالقوه فساد شناسایی شده در این دستگاه عبارتند از: ۱- ارتباط مستقیم عوامل اجرایی بخش مالی با ارباب رجوع و پیمانکاران ۲- انجام امور مالی مختلف توسط یک فرد به دلیل کمبود نیروی انسانی ۳- فرارهای مالیاتی به دلیل ضعف همکاری و هماهنگی سایر دستگاه‌های اجرایی با این اداره کل، عدم اجرای درست قوانین و مقررات، ضعف اعتقادی در پرداخت مالیات و ... که در مواردی با جعل یا دست‌کاری اسناد همراه است. ۴- عدم تطابق و هم‌خوانی میزان در یافتی کارکنان با حجم وسیع امور محوله که در نهایت به احساس سرخوردگی ناشی از فراموش‌شدگی سازمانی منتهی می‌گردد. ۵- به رغم مکانیزه شدن بسیاری از فرآیندهای اداری در این اداره کل در سنوات اخیر که در راستای سیاست‌های کلی سازمان متبوع صورت پذیرفته بعضاً ادامه شیوه‌های سنتی در برخی قسمت‌ها و حتی در مواردی عدم هماهنگی برنامه‌های مکانیزه موجود با یکدیگر، منافذی را برای بروز برخی مشکلات باقی گذاشته است.

از آنجا که در این دستگاه مهم‌ترین و شایع‌ترین تخلف صورت پذیرفته در این اداره کل فرارهای مالیاتی می‌باشد پیگیری اصلاح سیستم‌ها و فرآیندها در راستای سیاست‌های اجراء شده سازمان متبوع عمده فعالیت این اداره کل در این خصوص بوده است.

۸. اداره کل گمرک استان همدان

مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد شناسایی شده در اداره کل عبارتند از: ۱- ارزیابی کالاهای صادراتی و وارداتی ۲- تعیین تعرفه کالاهای وارداتی و صادراتی ۳- ارزش‌گذاری کالاهای وارداتی ۴- انجام تشریفات گمرکی در رویه‌های واردات و صادرات ۵- ارزیابی کالای قاچاق ۶- مطابقت اسناد ارائه شده جهت رفع ظن قاچاق ۷- قوانین مربوط به تجارت که در طول سال چندین بار تغییر می‌یابد، کمبود فاحش امکانات معیشتی ... و حقوقی پرسنل.

در این دستگاه در طی سال‌های گذشته تخلفاتی در این اداره کل صورت نگرفته است. تشکیل کار گروه‌های آموزشی به صورت تخصصی در گمرک همدان، نصب دوربین مدار بسته در محیط باز

اداری و فضاهای انبار صادراتی و وارداتی و قاچاق کالا، جابه‌جایی مداوم کارکنان در واحدها و دواير حساس از اقدامات انجام شده در اداره کل گمرک استان همدان در این خصوص بوده است .

۹. اداره امور شعب بانک ملی استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد عمدتاً ناشی از برداشت‌های غیر قانونی از حساب‌های داخلی بانک و بعضاً از حساب‌های مشتریان بوده که با حساب‌سازی‌های واهی مبادرت به سوء استفاده از موقعیت شغلی و کاری را منجر شده است .

از دیگر تخلفات بالقوه سوء استفاده از موقعیت شغلی روسای شعب، معاونت اداره امور، کارشناسان فنی، مالی، اقتصادی و حقوقی، روسای دواير وصول مطالبات و در اهدای تسهیلات می‌باشد. بالا نشان دادن منابع توسط روسای شعبات مدیریت امور شعب در استان نیز از گلوگاه‌های فساد در این بانک می‌باشد. و دلیل عمده به وجود آمدن این آسیب عدم کنترل و نظارت کافی و ضعف نرم افزاری در سیستم‌های بانک می‌باشد .

در این بانک در سنوات اخیر و با هماهنگی دواير حراست، بازرسی و کارگزینی و همچنین نظارت‌های مستقیم و غیر مستقیم مدیریت بانک باعث گردیده که اولاً در انتخاب و استخدام افراد خصوصاً در مشاغل حساس و مهم دقت نظر بیشتری به عمل آید و ثانیاً نصب سیستم‌های کنترلی و امنیتی و کنترل‌های نامحسوس پیرامون رفتارهای شغلی تأثیر به‌سزایی را به دنبال داشته است.

۱۰. اداره شعب بانک کشاورزی استان همدان

اهم تخلفاتی که زمینه بروز در این بانک می‌یابند عبارتند از اختلاس، سوء استفاده از موقعیت شغلی، سهل‌انگاری و عدم نظارت کافی بر مجموعه تحت امر، پرداخت تسهیلات صوری، برداشت از حساب‌های مشتریان، عدم واريز وجوه دریافت شده از مشتریان جهت تسویه بدهی آنان و برداشت قسمتی از وجوه مذکور به نفع خود، جابه‌جایی، تمديد و تقسيط تسهیلات برخلاف دستورالعمل‌های ابلاغی، دلیل عمده بروز این تخلفات عبارتند از: اعتماد بیش از حد مسئولین به کارکنان تحت امر، عدم کنترل دقیق موارد، شلوغی بیش از حد برخی شعب که گاهی از حیطةی

کنترل خارج بوده و باعث ایجاد فرصت مناسب برای ارتکاب تخلف می‌باشد، کم بودن تعداد بازرسین نسبت به تعداد شعب، سوء استفاده کارکنان از کد و رمز یکدیگر به علت اعتماد بیش از حد به یکدیگر، سهل انگاری و عدم نظارت کافی از سوی برخی از مسئولین شعب به کارکنان و...

جولوگیری از انتصاب کارکنان مسأله دار به پست‌های حساس و کلیدی در حوزه مالی و اعتباری، شناسایی افراد کارآمد و متعهد، ایجاد پست کاربران ارشد کنترل شعب که در حکم یک بازرس بوده و کلیه اسناد روزانه را می‌بایست کنترل نموده و صحت آن‌ها را تأیید نمایند، برگزاری کلاس‌های آموزشی با استفاده از مدرسین خبره و آگاه جهت کارکنان شعب و مدیریت، نصب صندوق شکایات و پیشنهادات در کلیه شعب استان و همچنین درج آدرس ایمیل و شماره تلفن جهت پیگیری شکایات و گزارشات مردمی و همکاران، تشکیل کار گروه تعیین صلاحیت کارگزاران بیمه کشاورزان، تشکیل شبکه نظارتی بیمه کشاورزی شامل ۹ نفر از کارشناسان کشاورزی شعب و مسئول امور حراست جهت نظارت بر حسن انجام عملیات بیمه‌ای در استان، استفاده از کارشناسان بخش خصوصی جهت نظارت به عملکرد شرکت‌های خدمات بیمه‌ای در استان، تغییر و تحول سیستم‌های سنتی و مجهز شدن به سیستم‌های الکترونیکی جدید از جمله مهر گستر و ... از جمله اقدامات موثر در این خصوص بوده است.

۱۱. اداره امور شعب بانک رفاه کارگران استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های ایجاد فساد در این بانک عدم اطلاع کارکنان از قوانین و مقررات بانکی می‌باشد. از دیگر آسیب‌های موجود ارتباط غیر اصولی ناصحیح مشتری یا کارمند می‌باشد که امکان سوءاستفاده از موقعیت شغلی را ایجاد می‌نماید.

ضعف مالی و عدم توجه لازم به وضعیت معیشتی کارکنان و ضعف خود-کنترلی در پرسنل مهم‌ترین عامل در ایجاد گلوگاه‌های فساد در این بانک می‌باشند.

در این بانک مهم‌ترین تخلف صورت گرفته سوء استفاده یک همکار از رمز رئیس شعبه و انتقال مبلغ قابل توجهی پول به حساب بانکی دیگر بود که ظرف مدت ۲۴ ساعت پول به حساب

بانک بازگشت و منجر به اخراج همکار مربوطه شده است که نامبرده با واریز وجه به حساب بستگان خود و برداشت آن با چک رمز دار جهت انتقال به حسابی در بانک دیگر صورت گرفته است. نامبرده محکوم به برگشت وجوه مذکور و انفصال دائم از خدمات دولتی شده است.

اقدامات اصلی صورت گرفته در بحث مبارزه با آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد نصب دوربین مدار بسته جهت کنترل کار کارمندان، ساخت و نصب نرم افزارهای کشف مغایرت در واحدها، ایجاد خط ارتباطی مستقیم جهت مشتریان با واحد بازرسی جهت ارائه شکایات، نصب نرم افزار بازرسی از راه دور به صورت آن لاین در این بانک بوده است.

۱۲. مدیریت امور شعب بانک سپه استان همدان

آسیب‌ها و مفاسد این بانک در دو جنبه عمومی و تخصصی قابل بررسی است. مفاسد عمومی جنبه کلی برای تمام سازمان‌ها دارد که برخورد با آن‌ها اقداماتی همه جانبه، هماهنگ و موثر را می‌طلبد و مفاسد اخلاقی که انسان‌های مومن و مجهز به اخلاق اسلامی می‌توانند در برابر آن اقدام کنند. بانک‌ها با توجه به نوع فعالیت و به عنوان یک سازمان مالی بیشترین مفاسدش در محدوده مفاسد و آسیب‌های مالی تعریف می‌شود. این آسیب‌های مالی در محدوده گسترده‌ای از جمله سوء استفاده از موقعیت شغلی، مراودات ناسالم با مشتریان و جرایم مالی صورت می‌گیرد.

در این بانک کاستن از حجم قوانین دست و پا گیر، شایسته سالاری در عزل و نصب‌ها، اصل تکریم ارباب رجوع، توجه بیشتر به واحدهای نظارتی، تمام مکانیزه کردن عملیات بانکی، تقویت واحدهای کنترل از راه دور، نظارت دقیق بر عملکرد روزانه شعب، ارائه آموزش‌های لازم و تمرکز حساب‌ها و اعتبارات از اقدامات لازم در این خصوص بوده است.

۱۳. مدیریت شعبه بانک تجارت استان همدان

مهم‌ترین آسیب شناسایی شده در این بانک سوء استفاده از موقعیت شغلی توسط مسئولین شعبه بوده است که با ایجاد تسهیلات واهی اقدام به برداشت نموده‌اند.

در این بانک در این خصوص در سال‌های اخیر بازرسی‌ها به طور برنامه ریزی شده که در هر سال حداقل یک‌بار انجام و کنترل از راه دور از طریق سیستم نیز در برنامه کاری قرار گرفته است و اختیارات بعضی از شعب بسته و با مصوبه منطقه صورت می‌گیرد.

۱۴. بانک صادرات استان همدان

برداشت غیر قانونی از حساب مشتریان، سوء استفاده از وجوهی که مشتریان بابت اقساط و یا قبوض متفرقه به تحویلداران می‌پردازند، پرداخت تسهیلات بدون در نظر گرفتن دستورالعمل‌ها و مقررات مربوطه از مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد شناسایی شده در این بانک می‌باشد که کم بودن تقوی الهی، بلند پروازی و آرزوهای فراتر از واقعیت پرسنل، طولانی شدن حد فاصل دو مقطع بازرسی و نظارت و استفاده شخصی و منفی از دانش و اطلاعات بانکی که در برخی کارکنان خلاق و مستعد وجود دارد مهم‌ترین دلیل ایجاد گلوگاه‌های فساد در این بانک شده است.

تهیه و نصب نرم افزارهای بازرسی نامحسوس، ارسال مداوم و مستمر در خصوص رعایت دستور العمل صادره، برگزاری کلاس‌های آموزشی از جمله اقدامات انجام شده در خصوص مقابله با این وضعیت می‌باشد.

۱۵. سازمان آموزش و پرورش استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد که تا کنون مورد شناسایی قرار گرفته عبارتند از: ۱- اختصاص اعتبارات و بودجه کلان و به صورت حجمی برای برخی موارد جهت جذب اعتبار مورد نظر احتمال اقدام به تهیه فاکتور و اسناد صوری و غیر واقعی می‌نمایند که ممکن است پس از جذب اعتبار در مسائل دیگر هزینه گردد ۲- عدم شفافیت دستور العمل‌های پرداختی صادره از وزارت متبوع که معمولاً فقط نحوه هزینه کرد اعتبارات را تسریع می‌نمایند. به عنوان مثال در پرداخت پاداش و اضافه کاری به پرسنل به صورت حجمی، اعتباری با شرایط رعایت میزان سقف در اختیار مدیر قرار می‌دهد اما نحوه توزیع آن در اختیار مدیر و سلیقه‌ای می‌باشد و همین موضوع موجب بروز سوء مدیریت، نارضایتی و فساد اداری می‌شود ۳- صدور ابلاغ صوری که توسط امور

اداری دستگاه (کارگزینی) انجام می‌شود: هر نوع وجه پرداختی آموزشی و پرورش به افراد بایستی به استناد ابلاغ صادره از طرف دستگاه انجام شود و پس از صدور ابلاغ و انجام فعالیت حق الزحمه پرداخت خواهد شد. متأسفانه در تجربیات مشاهده شده برخی از افراد معاونت و یا مدیریت واحد آموزشی دریافت کرده متناسب با آن از مزایای مالی در طول سال برخوردار شده اما درسمت و جایگاه دیگری فعالیت داشته است ۴- به دلیل پراکندگی سهامداران و اعضای تعاونی‌های مسکن و مصرف فرهنگیان نظارت ضعیف اعضاء بر عملکرد هیأت مدیره معمولاً در برخی موارد منجر به سوء استفاده و یا اعلام ورشکستگی شرکت شده است. که مهم‌ترین دلایل و زمینه ساز ایجاد گلوگاه‌های فساد می‌توان به مدیریت ضعیف دستگاه و رابطه‌ای عمل کردن به جای ضابطه و وجود قوانین دست و پا گیر اشاره کرد.

در این سازمان در سال‌های اخیر واحد حراست دستگاه بیشترین فعالیت خود را در بحث پیشگیری متمرکز کرده است که از آن جمله می‌توان به: ۱- حضور در کلیه جلسات مناقصات ۲- جلوگیری از فعالیت هر گونه موسسه غیر دولتی و خصوصی در مدارس و واحدهای وابسته آموزش و پرورش مگر در شرایط خاص و با نظارت حراست ۳- برگزاری جلسات و دوره‌های آموزشی برای پرسنل به منظور فرهنگ سازی و

۱۶. اداره کل کار و امور اجتماعی استان همدان

در طی سال‌های اخیر تخلفات خاصی در این اداره وجود نداشته است لذا گلوگاه‌های بالقوه فساد در این دستگاه شناسایی نشده است.

اعزام تیم‌های خود ارزیابی نظارتی به شهرستان‌ها، نظارت مستمر از ادارات ستادی، برگزاری جلسات، نصب صندوق ارتباط با مدیر کل و حراست از مهم‌ترین اقدامات در این خصوص بوده است.

۱۷. اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان همدان

در خصوص این نهاد می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود. ۱- حوزه‌های کاربردی و خرید تجهیزات و لوازم مصرفی و اموال آموزشی ۲- برگزاری مناقصات و مزایده‌ها ۳- عقد قرار دادهای آموزشی و تمدید قراردادهای و یا افزایش آن‌ها ۴- پرداخت میزان اضافه کاری‌ها و پاداش و امتیازات خاص به بعضی از افراد، مربیان (حق التدریس‌ها) و..... ۵- برگزاری آزمون‌ها بدون مجوز و برنامه‌های بدون ۶- صدور کارت مهارت و احتمال جعل و سوء استفاده مدارک مهارتی و ۷- بانک سوالات آزمون و امکان لو رفتن سوالات آزمون‌ها..... ۸- عدم نظارت بر نحوه استفاده از تجهیزات و مواد مصرفی کارگاهی ۹- افزایش بی رویه و بدون برنامه پروژه‌های عمرانی ۱۰- عدم نظارت صحیح بر اجرای پروژه‌های عمرانی، ناظرین و.....

در این خصوص اقدامات ذیل توسط واحدهای نظارتی دستگاه به عمل آمده است: ۱- بسط و گسترش ارتباطات درون سازمانی و تعامل با مسئولین به منظور بهره‌مندی از اخبار و اطلاعات محیطی ۲- انتقال تجربیات و اطلاعات مورد نیاز با توجه به دستورالعمل‌های نظارتی به منظور افزایش آگاهی مسئولین و نظارت محسوس و نامحسوس ۳- آموزش پرسنل و کارشناسان واحد به ویژه حوزه حفاظت فیزیکی اداره کل و مراکز با هماهنگی لازم انجام شده ۴- سعی در حضور موثر در تصمیم سازی‌ها و تصمیم گیری‌های خرد و کلان در حد بضاعت و توان اجرای ۵- تجهیز و توسعه امکانات نرم افزاری و سخت افزاری واحد و استفاده و بهره‌مندی از شیوه‌های نوین ۶- پیگیری مداوم، و نهایتاً اخذ هزینه اعتباری بالغ بر سیصد میلیون تومان به منظور خرید تجهیزات مدار بسته و نصب آن‌ها در اماکن و فضاهای آموزشی و اداری به منظور حفظ و حراست از بیت‌المال و حقوق همکاران و ارباب رجوع ۷- جذب یک نفر همکار خانم به منظور کنترل و نظارت بر آموزشگاه‌های آزاد ویژه بانوان.

۱۸. اداره کل نوسازی مدارس استان همدان

طولانی شدن مدت پروژه‌ها به علت عدم اختصاص اعتبار و تخصیص کافی از جدی‌ترین آسیب‌ها در این اداره کل می‌باشد که در ابتدا مناقصه برگزار می‌شود و پیمانکاری به عنوان مناقصه‌گر مشخص می‌شود و بر اساس اعتبار پیش بینی شده کارفرما قرارداد منعقد می‌نماید و در روند اجرای کار، اعتبارات پیش بینی شده تخصیص نمی‌یابد و اجرای پروژه طبق برنامه زمان‌بندی پیش نمی‌رود و مدت قرارداد پروژه به اتمام می‌رسد. اینک، دو حالت رخ می‌دهد یا پیمانکاران بعد از اتمام مدت قرار داد با شرایط قبلی حاضر به انجام کار می‌باشند که قاعدتاً مدت قرارداد می‌بایست تمدید گردد یا اینکه متمایل به ادامه کار نمی‌باشند که می‌بایست به پیمان خاتمه داده شود که این از نقاط آسیب پذیری پروژه‌ها می‌باشد چرا که در صورت وجود اعتبار پروژه به موقع به اتمام می‌رسید و شاهد تمدید یا خاتمه پیمان و اضافه نمودن بار مالی در جهت عدم صرفه و صلاح دولت نمی‌گردید. واحد متره و برآورد، واحد نقشه برداری، واحد آزمایشگاه، واحد پیمان و رسیدگی، واحد ناظرین از دیگر محل‌های حساس در این اداره کل می‌باشد. به عنوان نمونه مسئول آزمایشگاه با ارائه شیفتهای غیرواقعی می‌تواند یک نمونه بتن با مقاومت کم را که مشمول جریمه حتی تخریب می‌باشد را مثبت ارزیابی نماید و با ارائه شیت غیرواقعی یک سازه غیر مقاوم را مقاوم ارزیابی کند و از این طریق با همکاری پیمانکار طرفین سوء استفاده لازم را انجام بدهند مسئول واحد پیمان و رسیدگی با اشرافی که به مندرجات فهرست بها دارد و این واحد در واقع آخرین گلوگاه رسیدگی به صورت وضعیت‌ها می‌باشد می‌تواند با پرداخت موارد به ظاهر مشابه ولیکن با قیمت بها بالا در جهت اهداف خود و پیمانکار و عدم صرفه و صلاح دولت عمل کند.

در این اداره کل مهم‌ترین تخلفاتی که در سال‌های اخیر دستگاه با آن مواجه بوده است استفاده از پیمانکاران غیر بومی می‌باشد که معمولاً با توجه به عدم شناخت محیط و غیر بومی بودن برای پیشبرد اهداف خود به همکاران پیشنهادات مالی داشته‌اند معمولاً باعث کاهش کیفیت پروژه‌ها شده‌اند و بعضاً به فسخ پیمان ماده ۴۶ منجر گشته‌اند در این اداره کل کارکنان متخلف معمولاً با

تذکر تغییر رویه داده و اصلاح شده‌اند و مواردی که حادثر بوده‌اند از پست مربوطه جابه‌جا و در پست‌های با حساسیت کمتر به کار گرفته شده‌اند.

۱۹. اداره کل تربیت بدنی استان همدان

مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد در اداره کل تربیت بدنی که احتمال فساد در آن خواهد بود حوزه فنی است که عمدتاً قسمتی است که با توجه به نوع و ماهیت کار و اینکه حجم عمده مبادلات و معاملات پولی وجود داشته و ساختار آن کراراً در حال تغییر و تحول است اغلب ناظران فنی قراردادی و از محل طرح‌های عمرانی مشغول به کارند و با توجه به عدم رابطه رسمی و اداری ثبات و امنیت شغلی نداشته و به راحتی تغییر می‌یابند لذا امکان ظهور فساد کاملاً هویداست، این افراد شغل خود را فرصتی گذرا دانسته و گاه احساس وجدان کاریشان کم رنگ‌تر از پرسنلی است که رابطه قطعی و رسمی داشته و با علم به اینکه مدت مدیدی در اداره کل زندگی خواهند نمود در قیاس پرسنل طرحی و قراردادی مسئولیت‌پذیرتر می‌باشند.

در این اداره کل در سال‌های اخیر با آموزش کارکنان در زمینه قوانین و مقررات و کنترل‌های داخلی و بازرسی متناوب، تشکیل کار گروه فساد اداری، بررسی و ثبت مجدد اموال منقول و غیر منقول از رشد و نحوه فساد اداره کل تربیت بدنی استان جلوگیری گردد.

۲۰. سازمان بهزیستی استان همدان

بهره‌مندی معلولین غیر واجد شرایط از کمک هزینه‌های مستمر، توزیع کارت سوخت معلولین، واگذاری وسایل کمک توان‌بخشی، تعیین شدت معلولیت و صدور کارت معلولیت در کمیسیون پزشکی، پرداخت یارانه به مرکز روزانه و شبانه روزی واگذار شده به بخش خصوصی، توزیع شیر خشک، توزیع بن‌های نقدی و غیر نقدی مددجویی، نحوه فرزندخواندگی، مسکن مددجویی و انعقاد قرارداد آموزشی و... با بخش خصوصی و دولتی از گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد. که می‌توان روند برگزاری مناقصات و مزایده‌ها و کارپردازی را نیز به این مجموعه اضافه نمود.

مهم‌ترین دلایل و زمینه‌های ایجاد گلوگاه‌های فساد در این دستگاه به دلیل تعدد بیش از ۵۴ نوع خدمت و فعالیت سازمان بهزیستی و حقوق و دستمزد کم کارکنان در این دستگاه می‌باشد. در این سازمان لیست غیر واقعی توانخواهان مراکز شبانه روزی ارائه شده توسط آن مراکز به منظور دریافت یارانه و دریافت یارانه خارج از دستورالعمل مرکز ضایعه نخاعی توانزا در سال ۸۶ الی ۸۸ از مهم‌ترین تخلفات انجام شده در سازمان بهزیستی استان می‌باشد.

از مهم‌ترین اقدامات انجام شده توسط دفتر بازرسی سازمان بهزیستی، تشکیل تیم بازرسی استانی، طرح نظارت فراگیر، تعیین رابطین بازرسی، حضور در کمیسیون‌های معافیت و تعیین معلولیت به طور جداگانه و حضور در کمیسیون‌های صدور پروانه فعالیت مراکز غیر واقعی و بازگشایی پاکات مناقصات بوده است.

۲۱. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان همدان

بالا بودن هزینه درمان و تعرفه‌های درمانی، عدم سکونت مدیران و متخصصین در شهرستان‌ها، عدم حضور و همکاری متخصصین در کلینیک‌ها، در دسترس نبودن و عدم پاسخگویی پزشکان، استفاده از شرکت‌های خصوصی نا کارآمد، ضعف در اجرای قوانین، کمبود تجهیزات پزشکی، عدم پیگیری سقط‌های غیرقانونی، جعل عنوان بازرس بهداشت، نبود ناظر ساختمانی مقیم شهرستان در پروژه‌های در دست احداث، نداشتن دیوار و حصار در بیشتر خانه‌های بهداشت روستایی، نا امن بودن محیط اورژانس بیمارستان‌ها کمبود وسایل نقلیه کاهش انگیزه نیروهای نظارتی و رانندگان برای خروج از شهر و انجام وظایف قانونی خود به علت حذف حق مأموریت بدون بیتوته در استان، قاچاق داروهای مورد نیاز، سوء استفاده در مراکز متادون‌تراپی جهت توزیع داروهای مخدر، عدم حضور و مراجعه متخصصان و جراحان بر بالین بیماران اورژانسی، تفاوت شدید مزایا و دریافتی پرسنل غیر پزشک با پزشک، و... از جمله گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد از مهم‌ترین دلایل و زمینه‌های ایجاد گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- گستردگی محیط‌های تابعه وزارت بهداشت و درمان و عدم دسترسی و نظارت بر همه این محیط‌ها در همه ابعاد ۲- فساد اداری برخی مدیران به عنوان تزریق کننده و مولد جریان فساد در مجموعه تحت امر خود ۳- عدم وجود نظام پرداخت حقوق و مزایای عادلانه به طوری که در بیشتر موارد توزیع به صورت سلیقه‌ای توسط مدیران صورت می‌گیرد ۴- عدم اجرای صحیح قانون و در مواردی بی‌توجهی مسئولین به انجام مقررات اداری ۵- عدم سرکشی مناسب از سوی مسئولین به مراکز تابعه ۶- استفاده از افراد در پست‌های نامناسب ۷- کمبود اعتبارات که باعث کاهش در پرداخت مزایای کارکنان و افزایش ساعت کاری ایشان می‌گردد.

در این دستگاه مهم‌ترین اقدامات انجام شده در این خصوص عبارتند از: ۱- بررسی و کنترل انبار برای ساماندهی وسایل خریداری شده ۲- شناسایی نیروهای مسئله دار و معرفی ایشان به واحدهای زیر ربط ۳- جلوگیری از حضور شرکت‌های فاقد صلاحیت جهت شرکت در مناقصات ۴- حساسیت بر روی نیروهای شاغل در برخی زمینه‌های خاص به عنوان مثال کارکنان امور مالی ۵- سرکشی و بازدید گروهی و انفرادی از واحدهای تابع ۶- بررسی اسناد مالی به تناسب موضوعات پیش آمده ۷- استفاده از سیستم مداربسته ۸- تهیه اخبار و آمار به موقع و انعکاس آن به مسئولین ذی‌ربط از مهم‌ترین تخلفات سال‌های اخیر می‌توان به تخلفات مالی برخی مدیران، دریافت وجوه غیر قانونی توسط برخی متخصصان، جعل مهر واحد ترخیص بیمارستان، تخلف در نحوه بستری و انجام نحوه بستری و انجام امور مربوطه به سقط‌های غیرقانونی، تخلفات واحدهای مختلف از جمله واحد انتظامات، تخلفات اخلاقی برخی پرسنل، تخلف در خرید اقلام توسط کارپردازان و بعضاً مدیران، تخلف در نحوه هزینه نمودن بودجه‌های عمرانی، تخلف در واحد پذیرش و صندوق بیمارستان، کم کاری و برخورد نامناسب کارکنان با مراجعین، تخلف در انجام مناقصات با ارائه استعلام صوری و اشاره نمود.

۲۲. اداره کل دامپزشکی استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد در این دستگاه عبارتند از: رانت جویی و تفسیر منفعت‌طلبانه از ضوابط و قوانین، گزارش غیر واقعی عملکرد دستگاه، استفاده شخصی از موقعیت،

منابع و امکانات دولتی، نادیده گرفتن حقوق کارمندی و اهمال در احقاق حقوق آن‌ها، تأمین اعتبار خارج از ضوابط و چهار چوب، رانت خواری در پرداخت‌ها و غرامت دامداران، سند سازی غیر واقعی، هزینه‌کرد اعتبارات خارج از برنامه، عدم التزام به ضوابط و احتمال خروج اموال دولتی از سیستم، رانت خواری در مناقصات مزایده‌ها، صدور پروانه بهداشتی، عدم توجه به تخلفات مراکز فروش و عرضه دارو، توزیع نا عادلانه داروهای رایگان بین داروخانه‌ها، دست بردن در نتایج آزمایشگاهی، اخذ وجه در واکسیناسیون رایگان، اخذ وجه در خوراندن داروهای انگلی رایگان، عدم انجام واکسیناسیون مقرر و تعهد شده، گزارش غیر واقعی عملیات واکسیناسیون، تست سل، تست بروسلوز، مسمشه و گواهی غیر واقعی جهت دامدار برای برخورداری از غرامت و تسهیلات، تخصیص تسهیلات به فرد یا متقاضی غیر ذی‌صلاح و بیش از حد مشخص و....

عمده فعالیت‌ها در این خصوص عبارت است از: اجرای نظام ارزیابی و بازرسی، اجرای گزارش‌گیری از طریق اتوماسیون، اجرای نرم افزار اخذ شکایات از طریق سامانه تلفن گویا، تشکیل کمیته رسیدگی به شکایات، تعیین نیم درصد از نیروی اداره کل به عنوان بازررس سلامت اداری، آموزش و توجیه پرسنل، برقراری سیستم سامد و....

در طی دو سال گذشته غیر واقعی عملکرد، عدم پوشش صددرصد واحدهای اپیدمی‌ک عدم رعایت بعضی از بندهای دستور العمل فنی قراردادهای، تأخیر در ارائه گزارش عملکرد، پایین بودن کیفیت بعضی از قراردادهای از جمله تخلفات مطرح در دستگاه بوده است .

۲۳. اداره کل تبلیغات اسلامی استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد عبارتند از: بی‌توجهی به قوانین و مقررات اداری که می‌توان منشأ آن را ناآگاهی از قانون تلقی نمود، عدم اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات سازمانی بر ارباب‌رجوع، عدم وجود نظام انگیزشی و تشویقی و روند توزیع اضافه‌کار بدون ضابطه، تصدی‌گری و عدم واگذاری امور به بخش خصوصی، عدم نظارت کافی بر پروژه‌های عمرانی و اعتماد نمودن

رابط عمرانی به مجریان که باعث مدت‌دار شدن پروژه و یا بعضاً به ارسال گزارش خلاف واقع برای عدم بازگشت اعتبار می‌انجامد و...

در این اداره کل اکثر واگذاری‌های پروژه‌های عمرانی با همکاری حراست و واحد حقوقی از طریق مناقصه انجام می‌شود. همچنین کمیته‌ای تحت عنوان قراردادهای خرید با عضویت معاونت اداری و مالی، ذی‌حساب، کارشناس حقوقی و کارشناس حراست فعال شده است که کلیه قراردادهای بعد از طرح در این کمیته و تنظیم قرارداد واگذار می‌شود.

۲۴. اداره کل اوقاف و امور خیریه استان همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد در این اداره کل، کارشناسی موقوفات، واگذاری زمین به مستأجرین، بودجه جاری مساجد، واگذاری زمین به پرسنل اداره و... می‌باشد. ضعف تخصص، کمبود امکانات و نیروی کم دستگاه‌های نظارتی (حراست و بازرسی مستقر در ادارات) تسلط کاری نیروهای رسمی قدیمی بر امور، عدم امنیت شغلی نیروهای قراردادی که مورد سوءاستفاده نیروهای رسمی واقع می‌شوند از مهم‌ترین دلایل و زمینه‌های ایجاد فساد در دستگاه می‌باشد. یکی از آسیب‌های جدی دیگر اختلاف پرداخت حقوق و مزایا، امتیازات و امکانات رفاهی بین پرسنل قراردادی، پیمانی و رسمی است. از جمله اقدامات مؤثر در مبارزه با عوامل و گلوگاه‌های فساد در این دستگاه جایگزینی نیروهای متخصص بوده است.

۲۵. اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان همدان

مزایده‌ها، مناقصات، قراردادهای مجوزهای صادره و برگزاری جشنواره‌های بین‌المللی و همایش‌ها از مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد.

در این دستگاه در طی سال‌های اخیر عمده تخلفات مربوط به نامشخص بودن ساختار مالی برگزاری جشنواره بین‌المللی کودک و نوجوان بوده است. انجام کار به صورت گروهی، کنترل داخلی، تشکیل کمیته و کار گروه‌های مختلف، ایجاد کارها به صورت الکترونیکی، استفاده از دفاتر

پیشخوان دولت و تشکیل جلسه جهت مبارزه با فساد اداری به صورت مستمر از مهم‌ترین اقدامات دستگاه در جهت مبارزه با گلوگاه‌های فساد بوده است.

۲۶. شهرداری همدان

از جمله آسیب‌های موجود در شهرداری می‌توان به برگزاری مناقصات و مزایده‌ها، عدم اجرای آرای صادره از کمیسیون ماده صد، مفقود شدن مدارکی از پرونده‌های املاک، استفاده از نیروهای قراردادی در قسمت‌های ذی‌حسابی شهرداری، استفاده از حساب‌رسان غیرم تخصص، برآورد غیرواقعی پروژه‌ها، سهل و آسان بودن تأسیس شرکت‌های خدماتی، جعل پاسخ استعلام‌های مربوط به شرکت‌های خدماتی (آب، گاز و...) و استعلام‌های بانکی، استفاده از رانت مهندسی در ساخت و سازهای شهری و استفاده از ظرفیت کامل نظام مهندسی، کمک غیرقانونی اراضی منابع طبیعی و تفکیک آن به قطعات کوچک‌تر، وجود دلالی و واسطه‌گری در بین کارکنان شهرداری و تأخیر در انجام وظایف محوله همچون صدور پروانه و... از عمده تخلفات مطرح در شهرداری می‌باشد. در این شهرداری در طی سال‌های اخیر سعی شده است که بیشتر قسمت‌ها به صورت کاملاً الکترونیکی درآمده و از حالت سنتی خارج شود.

۲۷. اداره کل ثبت احوال استان همدان

با عنایت به نظارت و کنترلی که در سیستم اداری این دستگاه وجود دارد و شروع و خاتمه هر نوع خدمت از چندین مرحله کاری باید گذشته و توسط افراد مختلف مورد بازبینی قرار گیرد لذا چنانچه تخلفی در حال صورت گرفتن باشد در یکی از مراحل کاری مورد شناسایی قرار خواهد گرفت. مهم‌ترین گلوگاه فساد در این دستگاه، دریافت هزینه‌های خدمات ارائه شده از طریق رسید اخذ وجه قبوض نمونه ۵۱۸ به صورت متمرکز توسط اداره می‌باشد که از سال ۱۳۸۸ از سوی سازمان امور اقتصادی و دارایی مقرر گردید ادارات بابت مبالغ کمتر از ۲۰۰ هزار ریال که در ادارات بزرگ یک نفر با سختی و تحمل فشار و حجم بالای کار از عهده این کار بر می‌آید و این در حالی است که هیچ‌گونه پست یا محل سازمانی برای ارائه این خدمت در نظر گرفته نشده است.

در این اداره کل از جمله اقدامات در این خصوص عبارتند از: شناسایی، کشف و حذف قوانین و مقررات غیرضروری و دست و پا گیر، اطلاع‌رسانی مناسب به مردم و ارباب‌رجوع، انجام آموزش‌های مکرر تخصصی، افزایش ضریب حفاظت فیزیکی اسناد هویتی و تابعیتی، توجه لازم به امور رفاهی و پرداخت‌های پرسنلی و... در طی ده سال گذشته تنها در دو مورد تخلف در خصوص ایجاد شناسنامه صوری صورت گرفته است که با متخلفین برخورد قانونی شده است.

۲۸. اداره کل ثبت اسناد و املاک همدان

مهم‌ترین آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد که در تمامی واحدهای ثبتی شناسایی شده عملکرد تعداد معدودی از نمایندگان و نقشه‌برداران واحدهای ثبتی می‌باشد که برای انجام مأموریت و امور محوله با مالک به محل ملک عزیمت می‌نمایند. یکی دیگر از مفاصد موجود مفقود شدن یا کم و کسر شدن اوراق پرونده‌های ثبتی و یا مخدوش شدن آن‌ها می‌باشد. سرقت اوراق بهادار از دفاتر اسناد رسمی و جعل اسناد و مکاتبات از دیگر گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد. از مهم‌ترین دلایل و زمینه‌های ایجاد گلوگاه‌های فساد حجم زیاد کارها و مراجعین سنتی بودن فعالیت‌ها، کمبود حقوق و مزایای پرسنل اداره ثبت اسناد و املاک انجام می‌دهند می‌باشد.

در سال‌های اخیر تعیین زمان حضور نماینده و نقشه‌بردار در محل ملک جهت تهیه نقشه و سایر امور ثبتی در اختیار نماینده و نقشه‌بردار بوده که مفاصد زیادی در تأخیر و یا تعجیل انجام امور مراجعین وجود داشت که این اختیار از آن‌ها سلب و به یکی از معاونین ارجاع گردیده است. نصب تابلو شرح وظایف نمایندگان نقشه‌برداران به منظور شفاف‌سازی و جلوگیری از سوءاستفاده احتمالی از این که تهیه نقشه خارج از وظایف آن‌ها می‌باشد و در مقابل تهیه نقشه می‌بایست مبلغی را دریافت نمایند از دیگر اقدامات در این خصوص بوده است. الکترونیکی نمودن کلیه پرونده‌های ثبتی فامنین، کبودآهنگ، بیش از ۴۰۰۰۰ پرونده در همدان، نصب دوربین مدار بسته در ثبت شهرستان همدان و ... نیز از دیگر اقدامات بوده است.

۲۹. اداره کل پزشکی قانونی همدان

خروج رو به تزاید نیروهای مجرب و کاردان از سازمان و به تبع آن پزشکی قانونی استان، به دلیل عدم رضایتمندی از وضعیت شغلی و استخدامی، نداشتن فضای لازم جهت استقرار پزشکی قانونی در بیشتر شهرستان‌های استان، عدم تناسب حقوق و مزایای دریافتی و امکانات رفاهی پرسنل، علیرغم شرایط ویژه کاری، نداشتن احساس امنیت شغلی از جمله گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد.

در این اداره کل در سال‌های اخیر تنها یک مورد سوءاستفاده شغلی توسط یکی از اطباء مراکز شهرستانی صورت گرفته که نام‌برده با توجه به مستندات موجود، به تخلفات اداری معرفی و به توبیخ کتبی و درج در پرونده استخدامی محکوم گردیده است.

با توجه به اینکه مشکل چارت سازمانی مربوط به کل سازمان می‌باشد، اخیراً توسط مسئولین عالی سازمان اقداماتی در خصوص تصویب چارت جدید از طریق مجلس شورای اسلامی و دولت محترم صورت گرفته که در صورت تصویب، مشکل جذب نیروهای لازم مرتفع خواهد شد. در سفر سوم ریاست محترم جمهوری به استان مصوبه‌ای به مبلغ ۲۱/۵ میلیارد ریال جهت احداث یا خرید ملک برای ۵ شهرستان مصوب شده که در صورت تخصیص بودجه کمک شایانی به رفع مشکلات خواهد نمود.

۳۰. اداره کل زندان‌های استان همدان

حمل قاچاق مواد مخدر به درون زندان‌ها برای زندانیان، اخذ رشوه، تبانی در فرار زندانی از جمله گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد. از دیگر آسیب‌ها و گلوگاه‌های فساد می‌توان به خطرات و تهدیدات ناشی از حبس زندانیان که عموماً سرپرست خانوار می‌باشند اشاره نمود. از موارد دیگر آسیب‌ها و تهدیدات زندان‌ها تأثیرات نامطلوب حضور و خدمت طولانی مدت در زندان‌ها بر روحیه پرسنل این مجموعه می‌باشد که در تمامی این مدت در معرض انواع آسیب‌ها و تهدیدات ناشی از هم‌جواری با زندانیان قرار می‌گیرند.

در این اداره کل برای مقابله با آسیب‌های مذکور، برنامه‌های جامعی در قالب گام‌های کاهش آسیب رفتارهای پرخطر در چشم‌انداز و برنامه‌های پنج ساله سازمان جهت زندانیان و خانواده‌های آنان و همچنین پرسنل تدوین و در حال اجرا می‌باشد. این برنامه‌ها به گونه‌ای است که ضمن طبقه‌بندی طیف‌های مختلف زندانیان، برای هر قشر از زندانیان با توجه به وضعیت جسمی و سلامتی، روحی، سنی و... برنامه‌های خاص و جداگانه‌ای در نظر گرفته شده است. برنامه‌های مبارزه با آسیب قاچاق و سوءمصرف مواد مخدر در زندان‌ها در دو بخش کلی راهکارهای مبارزه با عرضه و مبارزه با تقاضا، متمرکز، که اجرای هر بخش متناسب با شرح وظایف سازمانی هر یک از واحدها در حال پیگیری می‌باشد که در این راستا آموزش و آگاه‌سازی پرسنل سازمان از طریق واحدهای ستادی اداره کل به صورت مستمر انجام شد است.

۳۱. سازمان صنایع و معادن استان همدان

مواردی که منجر به ایجاد آسیب به این سازمان می‌باشد منافی است که متوجه مراجعین می‌باشد که توقعاتی فراتر از اقدامات قانونی از مجموعه سازمان دارند و همین امر حتی در برخی موارد موجب بروز سوءتفاهم بین متقاضیان و کارمندان می‌گردد. از دیگر موارد آسیب‌ها بالا بودن حجم کار و پایین بودن تعداد کارشناسان در دستگاه می‌باشد که در برخی موارد به علت ازدیاد حجم کار به صورت سهوی امکان انجام کاری برخلاف مقررات وجود دارد.

طی سال‌های اخیر در این سازمان به جز یک مورد که در مراحل بررسی قضایی می‌باشد و هنوز حکم قطعی دال بر تشخیص تخلف صادر نگردیده است مورد خاصی اتفاق نیفتاده است. این سازمان سعی کرده است با انتصاب افراد متعهد و آشنا به امور هماهنگی با سازمان‌های مرتبط امنیتی تمام توان خود را جهت بهبود در وضعیت به کار گرفته است.

۳۲. اداره کل حفاظت محیط زیست استان همدان

برگزاری مناقصات و مزایده‌ها، خرید لوازم اداری و اجرایی، اجرای پروژه‌های عمرانی به صورت امانی یا پیمانگی، موافقت با صدور پروانه تأسیس و بهره‌برداری صنایع، صدور موافقت با پروانه

بهره‌برداری معادن، صدور پروانه شکار و صید، نحوه وصول جرایم زیست محیطی و نحوه وصول جرایم شکار و صید از مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد در این دستگاه می‌باشد. از مهم‌ترین دلایل فساد اداری در این اداره کل می‌توان به پایین بودن حقوق و مزایای پرسنل و کمبود پرسنل در حوزه‌های تخصصی اشاره نمود.

از مهم‌ترین اقدامات این اداره کل در زمینه مبارزه با فساد و رشوه در سال‌های اخیر می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱- ممنوع نمودن دریافت هر نوع کادو و هدیه و... در قبال ارائه خدمات ۲- ملزم نمودن پرسنل به انجام امور به صورت فرایندگرایی از طریق سلسله مراتب اداری ۳- ممنوع نمودن پرسنل به انجام امور به صورت فرایندگرایی از طریق سلسله مراتب اداری ۴- ممنوع نمودن ترک تشریفات در مناقصات و انجام تمامی مناقصات از طریق فراخوان عمومی ۵- انجام استعلام بها برای تمامی خریدهای بالای ده میلیون ریال ۶- تعیین کارشناس دوم جهت بررسی و اعلام نظر در خصوص صدور پروانه‌های بهره‌برداری و استقرار صنایع و معادن.

۳۳. شرکت شهرک‌های صنعتی همدان

با توجه به نوع فعالیت این شرکت می‌توان گلوگاه‌های فساد این شرکت را در قسمت‌های مناقصه، پیمانکاران و اجرای پروژه‌های عمرانی دانست. در این شرکت به نظر می‌آید در طی سال‌های اخیر حضور واحدهای نظارتی این دستگاه بسیار کم‌رنگ بوده است و دستگاه‌های نظارتی خارج از دستگاه نیز کمتر در موارد این شرکت وارد شده‌اند.

۳۴. اداره کل منابع طبیعی استان همدان

از مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد شناسایی شده و در این اداره کل می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱- واگذاری اجرای پروژه‌ها به بخش خصوصی و امور قراردادها. ۲- واگذاری اراضی ملی به بخش‌های حقیقی و حقوقی بیش از نیاز اجرای پروژه. ۳- تخریب و تصرف اراضی ملی به خصوص در حاشیه شهرها. ۴- عدم برخورد قاطع و بازدارنده دستگاه قضایی و نیروی انتظامی با متخلفین و زمین‌خواران. ۵- به کارگیری گسترده کارشناسان شاغل و بازنشسته به عنوان کارشناس رسمی و

وکیل در دادگستری در این اداره کل. ۶- ضعف دستگاه‌های نظارتی در شناسایی گلوگاه‌های فساد و عدم برخورد قاطع با مفاسد. ۷- تعدد دستگاه‌های نظارتی و عدم هماهنگی بین آن‌ها. ۸- ضعف قوانین و عدم اجرایی صحیح هماهنگی بین آن‌ها. ۹- استفاده از نیروهای شرکتی در مشاغل حساس. ۱۰- استفاده از نیروی انسانی ضعیف و ناکارآمد و غیر فنی در دستگاه‌های نظارتی. ۱۱- ارائه آمار توسط دستگاه‌های نظارتی که به جای اینکه توان خود را جهت نظارت هر چه دقیق‌تر و اجرای کیفی امور داشته باشند به کمیت کار توجه می‌کنند. ۱۲- سوءاستفاده افراد فرصت‌طلب و زمین‌خوار از طریق کمیسیون ماده واحده مستقر در ادارات منابع طبیعی به جهت سهل‌انگاری و تبانی برخی کارشناسان. ۱۳- تخریب گسترده اراضی منابع طبیعی توسط معدن‌داران که اکثراً از حمایت بخش سیاسی و سازمان صنایع و معادن و افراد با نفوذ برخوردارند. ۱۴- تأسیس شرکت‌های خصوصی در راستای پروژه‌های کشاورزی و منابع طبیعی توسط پرسنل بازنشسته این اداره کل اعم از مدیرکل، معاون، روسای ادارات و کارشناسان و فرزندان آنان و اعمال نفوذ به طرق مختلف در مناقصات. ۱۵- عدم اختصاص شعبه‌ای ویژه جهت رسیدگی به پرونده‌های تصرف اراضی ملی و طولانی بودن مراحل دادرسی پرونده‌های تخریب و تصرف اراضی ملی. ۱۶- عدم همکاری نیروی انتظامی در اجرای احکام صادره.

مهم‌ترین اقدامات این اداره کل در زمینه مبارزه با فساد: ۱- ارائه گزارش مستمر تخلفات و اکیپ‌های شناسایی شده به دستگاه نظارتی. ۲- معرفی افراد متخلف به دستگاه قضایی و هیأت تخلفات. ۳- لغو قرارداد تعدادی از کارشناسان و پرسنل متخلف. ۴- برخورد با افراد معتاد و اخراج آنها از دستگاه در صورت لزوم. ۵- جلوگیری از رشد و ارتقای برخی افراد متخلف. ۶- پیگیری برخی پرونده‌های کلان زمین‌خواری در دستگاه قضایی از طریق اداره کل اطلاعات. ۷- جلوگیری از واگذاری اراضی ملی به افراد با نفوذ. ۸- برخورد با برخی پرسنل فرصت‌طلب و سودجو به جهت سوءاستفاده از موقعیت شغلی.

۳۵. اداره کل تعاون استان همدان

مهم‌ترین مأموریت این اداره کل تأسیس شرکت‌های تعاونی و نظارت بر امور جاری آن‌ها و بررسی طرح‌های توجیهی ارائه شده از نظر فنی، مالی و اقتصادی و معرفی طرح‌های پذیرفته شده به بانک‌های عامل به منظور بهره‌مندی از تسهیلات و... می‌باشد. بالطبع موارد یاد شده می‌تواند مهم‌ترین گلوگاه‌های فساد در بخش تعاون تلقی گردد. مهم‌ترین دلیل ایجاد گلوگاه‌های فساد در بخش تعاون را می‌توان به ضعف قوانین و مقررات جاری و عدم وجود ضمانت اجرایی در خصوص مأموریت‌های محوله دانست.

در این اداره کل در سال‌های اخیر به منظور مبارزه با آسیب‌های یاد شده اقدام به تشکیل کمیته سلامت اداری در اداره کل، تشکیل هیأت داوری در اتاق تعاون و تشدید نظارت بر تعاونی‌ها توسط کارشناسان به عمل آمده است. ضمناً طبق توافق مقام عالی وزارت تعاون با ریاست محترم قوه قضائیه (ریاست اسبق) قرار بوده در دادسراها و دادگاه‌ها شعب ویژه‌ای جهت رسیدگی به پرونده‌های مطروحه در بخش تعاون در نظر گرفته شود ولی علیرغم پیگیری‌ها این مهم هنوز عملی نشده است.

۳۶. سازمان بازرگانی استان همدان

مهم‌ترین عوامل و گلوگاه‌های فساد شناسایی شده در این دستگاه عبارتند از: ۱- عدم امنیت کافی در سیستم‌ها و شبکه و سرور. ۲- عدم وجود برنامه برای مدیریت استفاده از اینترنت کاربران. ۳- ارائه فاکتورهای خرید غیرواقعی به جای فاکتورهای واقعی در خرید کالاها و خدمات. ۴- تهیه صورت‌حساب‌های دستی و دست‌کاری آن‌ها به منظور خاص. ۵- ثبت ناقص اموال. ۶- تبانی در قراردادهای خرید میوه و مرکبات شب عید. ۷- تخلف در عملکرد مالی اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی. ۸- استفاده از بیمه قالیبافی در قالیبافان غیرفعال. ۹- سفرهای خارجی. ۱۰- چشم‌پوشی بازرسان کشف کالای قاچاق در مواجهه با تخلفات. ۱۱- تبانی دلالتان با نمونه برداران تحویل گندم و همچنین مسئولان آزمایشگاه. ۱۲- فقدان دستورالعمل و بخشنامه واحد در خصوص نحوه

خرید و خریداری گندم‌های مرجوعی. ۱۳- دریافت چند برابری نرخ‌های مصوب توسط اتحادیه‌ها در خصوص حق عضویت و ورودی بابت صدور پروانه کسب. ۱۴- خلاهای قانون نظام صنفی کشور در خصوص حذف سن و سواد برای داوطلبان عضویت در هیأت مدیره و...

نظارت بر نحوه توزیع کالا بزرگ‌ها، نظارت بر عملکرد اتحادیه‌ها و مجمع امور صنفی، بررسی اسناد حسابداری، نظارت بر نحوه توزیع پاداش ناظرین افتخاری و نظارت بر عملکرد بازرسان واحدهای صنفی از مهم‌ترین اقدامات حراست دستگاه می‌باشد.

۳۷. پیشنهادها

- شرایط انتصاب مدیران علاوه بر داشتن تعهد و تقوی برخوردار از دانش فنی و اداری، تسلط به بخش‌های اداری و آشنایی به کلیه وظایف اداری تحت مسئولیت و داشتن قدرت عمل و استقلال کافی و... لازم و ضروری است.
- تشکیل کمیته فنی و اداری (حقیقت یاب) به منظور بررسی و ارزیابی عملکرد فعالیت‌های ادارات و سازمان‌های دولتی در جهت کنترل و میزان عمل آنان.
- احیاء فریضه مهم امر به معروف و نهی از منکر جهت تقویت زیربنای اعتقادی، اخلاقی و ارزش‌های اسلامی با مسئولیت افراد متعهد و متخصص در امر دین و امور محوله در ادارات و سازمان‌های دولتی.
- استفاده از امکانات جدید و پیشرفته نرم‌افزاری در جهت تشخیص و شناسایی تخلفات و کاهش ارتباط کارمندان با ارباب رجوع در قالب دولت الکترونیک (انجام وظایف - دورکاری)
- استقرار بانک اطلاعاتی پرسنل جهت شناسایی اشخاص متخصص، مؤمن، متعهد و امین و... جهت بهره‌مندی از آن‌ها در پست‌های مدیریتی و سایر پست‌های حساس و کلیدی.
- به منظور جلوگیری از فساد اداری و ارتباط مستمر واحدهای حراست اداره کل و سازمان‌های دولتی با دستگاه‌های نظارتی ضرورت ایجاد می‌نماید مسئولین آن‌ها از نظر مالی و حقوقی و عزل و نصب مستقل و خارج از دستگاه محل خدمت منصوب شوند.

- به منظور ارائه خدمات برتر و نظارت مستمر و مستقیم در جهت حسن اجرای قانون و جلوگیری از سرگردانی ارباب رجوع، احقاق حق آنان و حقوق دولت پیشنهاد می‌گردد یک نفر از سازمان بازرسی در ادارات دولتی مستقر شود.
- به منظور ایجاد انگیزه کاری و پیشبرد اهداف سازمانی و ارتقاء سطح سلامت اداری و بالا بردن کارایی و علاقه‌مندی پرسنل هر سازمان نسبت به وظایف سازمانی خود و در نهایت تضمین قوام و دوام نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران سطح حقوق و دستمزدها متناسب با شرایط محیط کاری، تخصص، تجربه و تحصیلات و... تهیه و تنظیم و یک نظام هماهنگ واقعی به دور از هرگونه تبعیض ناروا و نفوذی اجرا گردد.
- ایجاد زمینه‌های دلگرمی در عموم پرسنل به ویژه پرسنل خدوم، متعهد و مؤمن به انقلاب، متخصص و تحصیل کرده ارتقاء و تضمین امنیت شغلی، روحی و روانی آن‌ها با فراهم نمودن محیطی امن و آرام و به دور از هرگونه تبعیض، تنش و باندبازی.
- نهادینه کردن نظام تشویق و تنبیه کارکنان، بر این مبنا که انجام وظیفه فرد قابل تسری به سایر واحدها و سطح سازمان بوده و عمل وی موجب تشویق سایر کارکنان و ارتقاء سطح کارایی و سلامت اداری گردد.
- ادغام اصلاح و یا حذف وظایف و مأموریت‌های موازی دستگاه‌های نظارتی برای جلوگیری از تصمیمات متعدد و اعمال سلیق مختلف با توجه به محدوده اطلاعات هر یک از آن‌ها.
- لازم است دستگاه‌های نظارتی، قبل از انجام بازرسی، آموزش‌های لازم و اطلاعات کافی در خصوص شرح وظایف هر یک از دستگاه‌های دولتی را داشته باشند.